

ಆತನಿಗೆ ಕಾಣುವುದು ಒಂದೇ ದಾರಿ - ಸನ್ಯಾಸ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಕಡೆಯ ಹಂತ. ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಸನ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುವ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಸತ್ಯಕಾಮನ ತಾಯಿ ಜಾಬಾಲಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯದ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿ, ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ತನಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಅಂತಸ್ತುಪದಿಂದ ಬೆಂದು ಸತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆ ಆಯಿತೆಂದಲ್ಲ; ಅವಳ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಕುಡಿಯ ಧರ್ಮಪ್ರಣೀತ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು.

ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ತನ್ನ ಜನ್ಮ ರಹಸ್ಯದ ನಂತರ ತನ್ನ ಸಾವಿನ ಕುರಿತು, ಸತ್ತ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಕುರಿತು ಧರ್ಮಸಿಂಧು ಕ್ರಮ ಯಾವುದೆಂದು ನಾರಾಯಣ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಪುಸ್ತಕ ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾವ ಸೊಸೆಯ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಒಂದು ವಿಡಂಬನೆಯಲ್ಲಿ ತುದಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇತ್ತ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವೆಂದು ನಂಬಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ಕಾಗೆ ಬಂಗಾರವಾಗಿ, ತನ್ನ ಮಾವನ ನಂಬಿಕೆಗಳೆಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅತ್ತ ಆತನ ಬದುಕಿನ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ನೆಲೆ ತಪ್ಪಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅದನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದಷ್ಟು ಅವಳು ಸಾವಿನ ಅಂಚು ತಲುಪಿರುವ ರೋಗಿ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈಗ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ಯಾವುದು, ಪರಂಪರಾಗತ ಋಜುಮಾರ್ಗವೋ, ತರ್ಕಸಿದ್ಧವಾದ ಆಧುನಿಕತೆಯೋ? ಎರಡೂ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳು ವಿಫಲವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಾನ ವಿಫಲತೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅನುಯಾಯಿ ಸೋತು ಸತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಾಯುವಾಗ ಅವಳು ಆರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದಿದೆ. ಅವಳ ಮಗ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಪಸಂಕರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಆಕೆಯ ಮಾವ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಪಲಭ್ಯವಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆತ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಿಯೂ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಸೋತಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಂ ರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಿತಃ.

ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿವೆ. ಮರುಮದುವೆ ಯಾದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನವೇ ತಿಳಿಯದೇ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ತನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಕಟವಾದ ಅಣಕ. ಅವಳ ಮರು ಮದುವೆ ಕುರಿತ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮದ

ವಾದವಿವಾದದ ಕಸರತ್ತುಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ತನ್ನ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಕುಡಿಯಾದ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಕೇಳಿ ಅದರ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಅವಳಿಗೇ ಅವಳ ಮಾವ ಬಿಟ್ಟಾಗ, ಅವಳು ಕಡೆಯ ಬಾರಿಗೆ ಮಗುವನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋಗುವುದು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ಯಾವುದೋ ಆಕರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ನಿರ್ಧಾರ. ತನ್ನ ಜನ್ಮ ರಹಸ್ಯದ ಉಲ್ಲಾಸಪಾತದಿಂದ ಜರ್ಝರಿತನಾದ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ಕಾಠು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮುಂಚೆ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ನೀಡುವ ಭೇಟಿ ಕರುಣಾದ್ರ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಇಂಥ ಪರಿಘಟನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಡಾ|| ಭೈರಪ್ಪನವರು ಅಳು ಬುರುಕುತನದ ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಬಹುತೇಕ ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ.

ವಂಶವೃಕ್ಷ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕ್ಯಾನ್‌ವಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕಥೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾದ ಗೊಡವೆಗಳ ಹಂದರ. ಈ ಎರಡರ ಗೊಡವೆಗಳೂ ಆಧುನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪರಂಪರೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಬ್ಬಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಶೀಲ ಮಾನವೀಯತೆಗಳನ್ನು ಎದುರುಬದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾಳೆ ಹಾಗೂ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಮನವೊಲಿದರೆ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರದ ರೀತ್ಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಂಡಾರ ಆಧುನಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಸಂಗತ. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಾಳಜಿಗಳು ಅವಾಸ್ತವ. ಮರಗಟ್ಟಿ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿರುವ ಸಮಾಜದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಿಕೆಯಿಂದ, ಹೊಣೆ ಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೂ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದಂತಹ ಅಗತ್ಯ ಸರಳ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಅವರು ತೊಡಗದಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮ ಹೊಡೆಸಿದೆ. ಡಾ|| ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ದಿ. ಗೋಪಾಲಗೌಡರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿರದೆ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ವಂಶವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದು ಅಥವಾ ಬಂಜೆಯಾಗಿರುವುದು ಆಧುನಿಕತೆ. ಅದರ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಅದು ಸೋಲುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾರ್ಗತನದಿಂದ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಭಿನ್ನ ದೋಷದಿಂದಲ್ಲ.

ಶೋತ್ರೀಯರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಂತೆ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವ ಸರಳ, ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಸಾಧನ ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೋತದ್ದು ಧರ್ಮದ ಶೋತ್ರೀಯನ ಶುದ್ಧ ಅವತರಣಿಕೆ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ತಂದೆಯ ಭ್ರಷ್ಟ ಅವತರಣಿಕೆ; ಅಪಭ್ರಂಶ ಧರ್ಮ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಅಪರಂಜಿ ಧರ್ಮ ಏಳುತ್ತದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರರ ಗೋರಾದಲ್ಲಿಯೂ ಸೋಲುವುದು ಸಂಕುಚಿತ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ. ಗೆಲ್ಲುವುದು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ. ಇದು ಬಹು ಹಳೆಯ ಪಲ್ಲವಿ.

ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೊರಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಿದರೆ, ವಂಶವೃಕ್ಷ ಅದರ ಒಳಗೇ ಹುಡುಕಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗೆಲ್ಲುವುದು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಜೀವನಮಾರ್ಗ, ವಂಶವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ. ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗ. ಆದರೂ ಗೋರಾ ಮತ್ತು ವಂಶವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಗೆಲ್ಲುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆದು ಅದು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅದರ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪಂಚಗವ್ಯ ಇಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪದಕಾಯಕಲ್ಪ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ರಷ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಸಮಾನಾಂತರ ಸಂಗತಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ರೋಗಿಷ್ಠ ರಷಿಯನ್ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಲೋಪತಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಟರ್ಗಿನೀವ್ ಹಾಗೂ ರಷಿಯಾದ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಾಯಿಬೇರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇದೆ ಎಂದುಕೊಂಡ ದೋಸ್ತೊವ್‌ಸ್ಕಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂದು ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಡಾ|| ಭೈರಪ್ಪನವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವಾದದ ದನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ದೇಶವೂ ಪುನರ್ನವೀಕರಣದ ಜಟಿಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಈ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ತಾವು ಅರಿಯದಂತೆಯೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಇಕ್ಕಲಗಳನ್ನು ಡಾ|| ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಡಾ|| ಭೈರಪ್ಪ ಓಲೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳೂ ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ—ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಮಾನ ವಿವರಗಳ ಸಹಿತ!

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಮಾದರಿಗಳು ಎಂದೇನೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕಾರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗದ ಕೆಲವು ಬಿಡಿಎಳೆಗಳಿವೆ. ಚಂದ್ರಿಯೊಡನೆ ಸಂಭೋಗ ನಡೆಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನ ಸ್ವಗತ ಹಠದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಚಕ್ಕುಬಂದಿಯ ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತ ಲೇಖಕರ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಬಂಧ ದಂತಿದೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಧೀರ ನಿರ್ಧಾರ ಬರೇ ತಾರ್ಕಿಕ ನಿಲುವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಅಪಕ್ವ ನಿಷ್ಪನ್ನದಂತಿದೆ. ವಂಶವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಒಕ್ಕಣೆಯ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿತನ ಆಕಳಿಕೆ ಬರಿಸುವಂತಿವೆ. ಶ್ರೋತ್ರೀಯ ತನ್ನ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಒಂದು ನಾಟಕೀಯ ಸಂಯೋಜನೆ. ಪೊಫೆಸರರ ಪ್ರಕರಣ ಒಂದು ಅನವಶ್ಯಕ ಉಪಕಥೆ. ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾ ತೀತವಾದ ಸಾಧನೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿ—ಪುರುಷ ನಾಟಕ ಕಿಂಡರ್‌ಗಾರ್ಟನಿನ ಸ್ಮರದ ಸಾಂಖ್ಯ ದರ್ಶನ. ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಮೂಲ ನಿಯತ್ತನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಅಕಳಂಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಬುನಾದಿ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಇಬ್ಬರು ಲೇಖಕರ ಗದ್ಯಶೈಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯದು. ಸಂಸ್ಕಾರದ್ದು ಬಿಗಿಯಾದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಶೈಲಿ. ವಂಶವೃಕ್ಷದ್ದು ವಾಚಾಳಿತನದ, ಕಿರುಗಾಲುತನದ ಶೈಲಿ. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾಕಲಾಟ ಹಿಂದಿದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ತೊಳಲಾಟಗಳು ಮುಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡೂ ಕನ್ನಡದ ಎರಡು ಸಫಲ ಕೃತಿಗಳು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಖಿಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದ, ನವ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ಪ್ರಸವ ವೇದನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದ್ದು. ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ, ಆದರೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದ ವ್ಯಾಪಕ ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸಂಕಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು. ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಹುಳುಕನ್ನೂ, ಕೊಳೆಯನ್ನೂ ಬೀದಿಗಿಡುತ್ತವೆ. ಇವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೂಲದ ಲೇಖಕರು ಬರೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೂಲದ ಜನರ ನೆರವಿನಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಆದವು. ಜುಟ್ಟು - ಜನಿವಾರದ ವಾರಸುದಾರರು ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೂಲದ ಧೀಮಂತರಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿವರಣೆ ಅಗತ್ಯ. ಅಂಥ ವಿವರಣೆ ಸರಳ ಹಾಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಒಂದು

ಸಮಾಜ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದಾಗ, ಅಂದರೆ ಅದರ ಮುಂದುವರಿದ ಮಂದಿಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ದೃಷ್ಟಿ ಲಭ್ಯವಾದಾಗ, ಅದು ತನ್ನೊಳಗೇ ಬಂಡಾಯಗಾರರನ್ನು, ಟೀಕಾಕಾರರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಸಮಾಜವೂ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ಬಂಡಾಯಗಾರರನ್ನೂ ಟೀಕಾಕಾರರನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಹೊರಹಾಕಿದ ಹೊರತು ಮುನ್ನಡೆಯಲಾರದು.